

NL

WIELS

**ELLEN
GALLAGHER
& EDGAR
CLEIJNE**

**LIQUID
INTELLIGENCE**

02.02

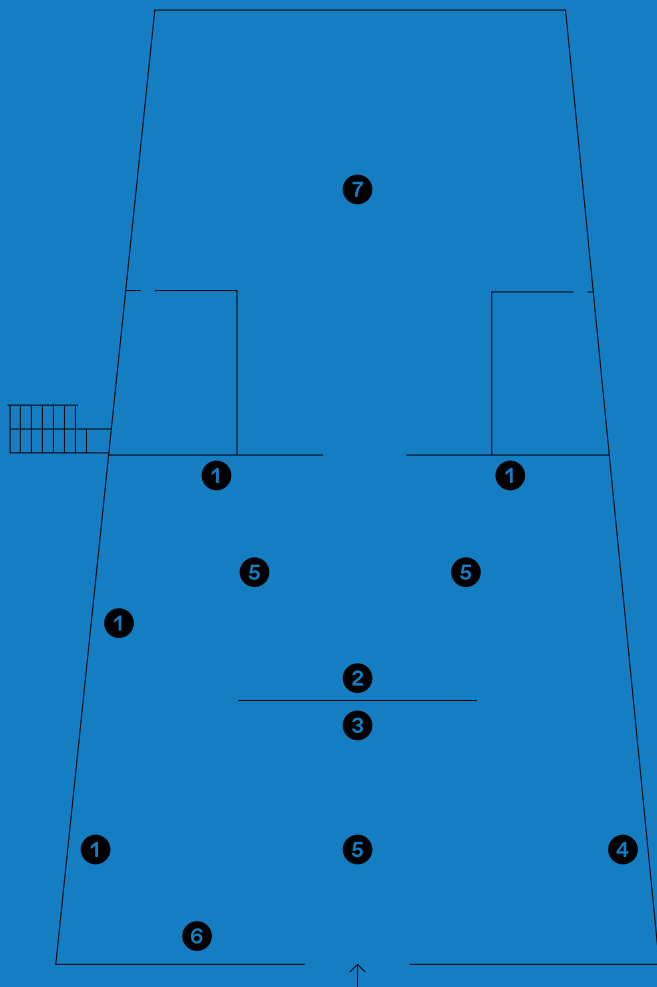
28.04

GALLAGHER WERKT MET POPULAIRE VERHALEN EN MYTHOLOGIEËN VAN DE AFRIKAANS- AMERIKAANSE GESCHIEDENISSEN WAARBIJ ZE DE PARADIGMA'S VAN DE MODERNISTISCHE SCHILDERKUNST UITDAAGT

Ellen Gallagher is een van de meest belangrijke kunstenaars van vandaag. Ze werd in 1965 geboren in de havenstad Providence, Rhode Island, VS, en woont en werkt sinds 2003 tussen Rotterdam en New York.

Deze tentoonstelling is een eerste overzicht in de Lage Landen van Gallaghers schilderkunstige productie met een twintigtal werken die naast twee collaboratieve filminstallaties, gemaakt in samenwerking met Edgar Cleijne, getoond worden. Als zodanig is het een uniek moment voor het publiek om een praktijk te ontdekken die wordt gekoesterd en besproken in het kader van de wereldwijde debatten rond dekolonisatie en het Antropoceen (de impact van de mens op de planeet). Gallagher werkt met populaire verhalen en mythologieën van de Afrikaans-Amerikaanse geschiedenissen waarbij ze ook de paradigma's van de modernistische schilderkunst uitdaagt, zoals objectiviteit, frontaliteit of transparantie. Ze ontsluit ze aan de hand van technieken van fragmentatie, snijwerk en gelaagdheid, die de weg vrijmaken voor inzichten die opaciteit, absorptie, belichaming, het geheugen en de vloeiende uitwisselbaarheid van materialen en wezens aanspreken.

De titel *Liquid Intelligence* [Vloeibare intelligentie] is ontleend aan een essay geschreven door conceptueel kunstenaar Jeff Wall. Hij verwijst naar het chemische, transformatieve proces van de analoge fotografie, het quasigecontroleerde proces van de donkere kamer met vloeistoffen en spoelbeurten, in tegenstelling tot de begrippen van transparantie en bewijs gelinkt aan de modernistische documentairefotografie. De intelligentie van vloeibare omgevingen en aquatische, mariene transformaties beïnvloeden de esthetiek van een groot deel van Gallaghers werk: de biomorfe, verduisterde werelden die onderzeese en biomoleculaire sporen van millennia aan verhalen met zich meedragen. De filminstallaties van Gallagher en Cleijne leggen de verstoringen van de technologie en bouwkunde die het Antropoceen oplegt aan de planeet vast.

1

Black Paintings: Dance you Monster I, Dance you Monster II, Untitled, Kapsalon Wonder, Kapsalon Phantasie, Eleganza, Negroes Battling in a Cave [Dans jij monster I, Dans jij monster II, Zonder titel, Kapsalon wonder, Kapsalon fantasie, Negers vechten in een grot]

Gallagher heeft doorheen de jaren diverse monochrome schilderijen gemaakt die zwartheid als kleur en als subjectiviteit onderzoeken. Een selectie daarvan wordt hier getoond. Materialiteit en inbedding staan centraal in haar werk en de techniek die ze ontwikkelt in haar oeuvre maakt dit duidelijk. Ze kleeft eerst papier met schrijflijntjes (van het soort waar kinderen hun handschrift mee oefenen) in een los raster op het doek, dat ze vervolgens bekleeft met lagen gescheurde en beschilderde pagina's uit magazines voor een zwart doelpubliek. Het oppervlak wordt dan ingesneden met een mes waarna ze er zwart rubber overheen modelleert. Tot slot bedekt ze het met een laag hoogglanzend email. Behalve de weerspiegeling van de toeschouwer in het email, verzonken in de duisternis van de verschillende vlakken, geeft het werk niet meteen veel prijs. Gallagher verandert rubber, papier en email in een zwarte spiegel van het Anglo-Amerikaanse materialisme. Ze transformeert het picturale gebaar tot een archeologisch of alchemistisch proces van toevoegen, onttrekken en weer aan de oppervlakte brengen.

In zijn tekst *Poetics of Relation* (1990) verkent schrijver en filosoof Edouard Glissant de kleur zwart en de notie van ondoorzichtigheid als een vorm van onkenbaarheid. Opaciteit biedt sociale bewegingen daarom het radicale potentieel dominantiesystemen te ontwrichten. Glissant eist het recht op opaciteit op. Het moet de onderdrukten toegestaan worden ondoorzichtig te zijn, niet volledig begrepen te worden maar gewoon te bestaan als zijnde 'anders'. Gallagher zegt over deze werken: "Ik ben gefascineerd door dit idee van een ondoorgroendelijk zwart. De *Black Paintings* waren in zekere zin een reactie op hoe mensen het werk begrepen of niet begrepen... Ik beschouw de zwarte schilderijen eigenlijk als een soort afwijzing. Zelfs bij het proberen doorgronden ervan – als je er vlak voor staat, - worden ze blanco. En als je aan de zijkant staat, zie je maar een beetje." ¹

Kapsalon Wonder (2015) bestaat uit open vormen, niet-tastbare gevlochten en samengepakte haarbossen. Naast de benaming voor een kapperszaak, verwijst het ook naar de populaire Rotterdamse *streetfood* van Afrikaanse en Midden-Oosterse origine.

Het tweeluik *Dance You Monster* (2000) toont abstracte vormen, ontleend aan de landschappen van de vroeg 20^e-eeuwse cartoonist George Herriman. Zijn *Krazy Kat*-strips vormen een terugkerende bron van inspiratie voor Gallagher.

¹ Ellen Gallagher geciteerd in *Morgan*, 2001, p. 26–7.

2

Negroes Battling in a Cave (2016) is een recente reeks werken uit vier schilderijen. De provocerende titel is een citaat van een handgeschreven kanttekening, ontdekt tijdens de restauratie van Kazimir Malevich's iconische schilderij *Zwart vierkant*. Gallagher neemt het Russische suprematisme in het vizier, daagt de zelfverklaarde puurheid van het vroeg modernisme uit met haar eigen kijk op Malevich's *Zwart vierkant*, een schilderij dat wordt beschouwd als de allereerste, radicale, monochrome abstractie.

😊 **Hoeveel kleuren zijn aanwezig in de werken? Is zwart een kleur volgens jou?**

😊 **Ga op verschillende plaatsen in de tentoonstellingszaal staan. Zie je telkens hetzelfde in de schilderijen?**

3

DeLuxe (2004-2005)
DeLuxe is een portfolio van zestig afzonderlijk ingekaderde kunstwerken. Ze stellen advertenties voor schoonheidsproducten voor uit magazines voor Afrikaans-Amerikaanse consumenten uit de jaren 30 tot 70, zoals *Ebony*, *Our World* en *Sepia*. Gallagher heeft de advertenties verknipt en in lagen opgedeeld, waarna ze er plasticine aan toegevoegd heeft om de ogen en kapsels van de modellen uit te beelden. De titel is een ironische verwijzing naar de taal van de advertenties om de oorspronkelijke bedoeling ervan te ondermijnen. Het woord 'deluxe' duikt op verschillende plaatsen, in verschillende spellingswijzen en lettertypes in het werk op.

4

Watery Ecstatic [Waterig extatisch] (2001 – lopend)
In deze delicate reeks kerft Gallagher in de pulp van dik aquarelpapier. Ze verwijst naar die techniek als haar eigen versie van 'scrimshaw', een Engelse term voor het handwerk van walvisjagers die botten en tanden van zeezoogdieren graveerden om de tijd te verdrijven. Kunsthistoricus Robin D. G. Kelley – een trouw volger van Gallaghers werk die een nieuwe tekst schreef voor de catalogus – beschrijft *Watery Ecstatic* als volgt: "Onwezenlijke, surrealistische schilderijen die exotische vissen oproepen, onderzeese wezens en organismen zoals alen, kwallen, zeemonsters uit vroegere tijden en vreemde vegetaties. Vertrouwd zijn de lichaamloze ogen, pruiken en lippen vastgemaakt als zeepokken, de gemaskerde en ongemaskerde gezichten van Afrikaanse mensen."²

5

Morphia [Morfine] (2008-2012)
De reeks *Morphia* combineert het intieme met het epische, het stedelijke met het oceanische, het etherische met het materiële. De werken benadrukken hoe Gallaghers tekens die almaar van vorm wisselen, materialiteit verlenen aan natuurlijke en sociale geschiedverhalen. Deze hybride symbolen evolueren, muteren ten opzichte van de perceptie van de toeschouwer, waarbij ze lijken op organische vormen zoals cellen en zeewezens en tevens de diverse

iconografieën van Afrika en zijn diaspora oproepen. Gallagher verklaart dat "een figuur als een kwal uit meerdere lichamen kan worden opgebouwd, in verschillende periodes kan bestaan, en een symbolisch figuur kan zijn".³

6

An Ecstatic Draught of Fishes [Een extatische visvangst] (2018)
Gallaghers meest recente werk, speciaal voor deze tentoonstelling gemaakt, vertaalt de onderwaterwereld zoals het elektronische muziekduo Drexciya uit Detroit zich die verbeelde, bewoond door de afstammelingen van Afrikanen die van slavenschepen, zoals de *Zong*, overboord werden gegooid tijdens de overtocht of 'Middenpassage' van de Atlantische Oceaan in 1781.

7

Highway Gothic [Gotische autosnelweg] (2017)
Deze monumentale filmische installatie onderzoekt de impact van de *Interstate Highway 10* op mens en natuur. De titel verwijst naar het standaardlettertype zoals gebruikt voor Amerikaanse verkeersborden. De installatie werd reeds tentoongesteld in New Orleans, Stockholm en Toronto. Voor WIELS werd ze uitgebreid en aangepast.

Highway Gothic gebruikt de buurt Claiborne Corridor als een fysieke en conceptuele structuur om stil te staan bij de verloren gegane geschiedenis en cultuur in de historische 7th Ward- en

Tremé-wijken in New Orleans. Daarbij worden met name de problematische stadsplanningspraktijken belicht, zoals de ontwikkeling van het 'Interstate Highway Systeem' in de Verenigde Staten eind jaren 50. De implementatie van deze gigantische infrastructuurwerken eiste zijn tol in de zwarte gemeenschappen die plaats moesten ruimen voor de snelwegen en ontheemd raakten. Vóór de aanleg van de *Interstate 10* was de neutrale grond van Claiborne een luxueuze, met eikenhouten afdaken afgelijnd gebied met aan weerszijden bedrijven in handen van zwarte eigenaars. In twee gesplitst door de autosnelweg vormt het vandaag enkel nog een populaire verzamelplaats tijdens het carnavalsfeest Mardi Gras en de muzikale parade Second Lines doorheen New Orleans. De installatie van Cleijne en Gallagher omvat een 16 mm-film gemaakt langs de I-10 in New Orleans en er voorbij, de snelweg van Claiborne volgend tot aan het water van de Atchafalaya-stroom nabij Lafayette in Louisiana. De afbeeldingen op de banieren zijn gebaseerd op 70 mm-filmnegatieven in cyanotypie techniek op celluloid. Ze verwijzen zowel naar de vroege 19^e-eeuwse fotografische studies van biologische specimen als naar de muurschilderingen die in het kader van het project *Restore the Oaks* [Herstel de eiken] door het New Orleans African American Museum op de steunpilaren van de snelweg werden aangebracht (2002).⁴

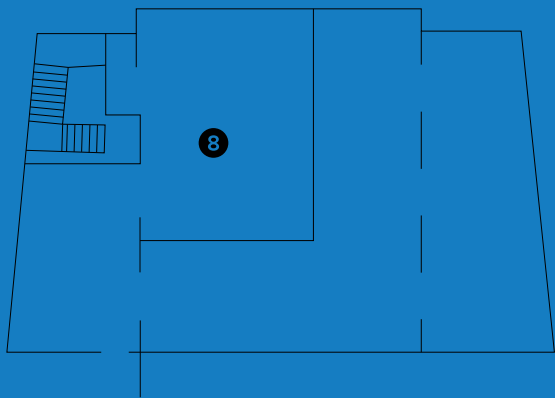
😊 **Hoeveel verschillende soorten materialen zie je? Hoe zijn al die materialen met elkaar verbonden in de ruimte?**

GALLAGHER VERLEENT MATERIALITEIT AAN NATUURLIJKE EN SOCIALE GESCHIEDVERHALEN

² Robin D. G. Kelley, catalogus Gallagher/Cleijne, WIELS, april 2019.

³ Ellen Gallagher, geciteerd door het Art Institute of Chicago, tentoonstellingsgids 'Are We Obsidian?', 2018

⁴ Edgar Cleijne, 2017

8

Osedax (2010)

Centraal in deze installatie staat een 16 mm-filmprojectie die begint met een beeld van een recent scheepswrak voor de kust van Rhode Island. Het wrak lijkt verlaten te zijn, langzaam oplossend in zee. Terwijl het schip in de greep raakt van de natuurelementen, wordt het ook een intermediair gebied. Aalscholvers strijken neer op de stormlijnen van het schip om er hun vleugels in de lucht te laten drogen. Voor hen is het schip veeleer een verlengstuk van het landschap dan een ijzingwekkend einde. Gallagher en Cleijne breken met behulp van analoge en 3D-animatie in het bestaande beeldmateriaal in om het breekpunt waarop de vogels in het water duiken, te verlengen. Ze transformeren de aalscholvers in elektrische zeewezens. Het basismodel of geraamte voor de film is cyclisch. Het schip bestaat in drie werelden: de zichtbare wereld van het schip boven water, het splijtoppervlak tussen lucht en water en de afdaling naar de dieptes van de oceaan. Het moment van overgang van de ene naar de andere wereld vormt een soort interludium. De kunstenaar laat zich hier inspireren door de episodische titels van de hoofdstukken in het boek van de Anglo-Amerikaanse romanschrijver Herman Melville over de witte walvis, *Moby Dick* (1851). Er wordt echter geen narratief geïntroduceerd, de interludiums zijn abstract. Ze zijn er enkel om het moment waarop lucht in water oplost uit te rekken, of zich op het raakpunt tussen oceaan en lucht te fixeren.

Het werk roept de 'whale fall' op – de wetenschappelijke benaming voor dode walvissen die naar de bodem van de oceaan zinken waar aaseters zich er tegoeed aan doen –, bewegend als een golf tussen de film en de beschilderde glazen panelen. Edgar Cleijne praat als volgt over de vloeiende meerlagige verwijzingen naar *Moby Dick* in het werk: "Op de donkere omringende muren van de projectieruimte verschijnen tekens die de afdaling van het walvisschip 'The Pequod' naar de dieptes van de oceaan in kaart brengen. De markeringen doen tevens denken aan de Polynesische kaarten, Queequeg's gegraveerde doodskist en de littekens die de huid van de walvis ontsieren. Deze uitgravingen in het pulpachtige lichaam van het zwarte MDF (een bewerkt houtproduct bestaande uit papierdeeltjes) duwen de leidmotieven van de dia- en filmprojectie naar de voorgrond, met inbegrip van de vloeibaarheid en cryptische aard van symbolische systemen die door onbruik of verlies onontwarbaar zijn geworden."⁵

**Waar bevinden we ons hier?
Onderwater? In de buikholte
van een vis? In de ruimte?**

⁵ Edgar Cleijne, ongepubliceerd project dossier, 2017

ELLEN GALLAGHER & EDGAR CLEIJNE LIQUID INTELLIGENCE 02.02 - 28.04.2019

PUBLICATIE

Deze tentoonstelling wordt vergezeld door een catalogus met teksten die dieper ingaan op de collaboratieve filminstallaties van Ellen Gallagher en Edger Cleijne.

Met essays van Elvan Zabunyan (historica, kunstcritica en professor aan de Université Rennes 2 in Frankrijk), Robin D. G. Kelley (historicus en professor geschiedenis aan de UCLA in de VS), een voorwoord door WIELS curator Dirk Snauwaert en het.

Gepubliceerd in samenwerking met König Books, Londen, ondersteund door de Gagosian Gallery, design door Irma Boom Office

Verschijnt in april 2019

BIOGRAFIE VAN DE KUNSTENAARS

Ellen Gallagher is een Afrikaans-Amerikaanse kunstenares, geboren in 1965 in Providence, Rhode Island. Ze studeerde aan Oberlin College, Ohio (1982-84); Studio 70, Fort Thomas, Kentucky (1989); School of the Museum of Fine Arts, Boston, Massachusetts (1992); en Skowhegan School of Art, Maine (1993).

Haar werk werd over heel de wereld getoond in talloze solo- en groepstentoonstellingen, en werd opgenomen in de permanente collecties van verscheidene toonaangevende musea.

De media die ze kiest voor haar werk omvatten schilderijen, werken op papier en video. Ze realiseerde verschillende filminstallaties in nauwe samenwerking met de Nederlandse filmmaker Edgar Cleijne. Gallagher woont en werkt in Rotterdam (Nederland) en New York (VS). Ze wordt momenteel vertegenwoordigd door Gagosian Gallery en Hauser & Wirth Gallery.

Edgar Cleijne is een Nederlandse fotograaf en filmmaker, geboren in 1963 in Eindhoven (Nederland). Hij woont in Rotterdam (Nederland) en New York (VS). Door een combinatie van traditionele en digitale beelden, legt Cleijne de effecten van het Antropoceen op de kruispunten van natuur en cultuur vast. Hij verwierf bekendheid met reportages over grootschalige interventies in het stedelijke landschap, al dan niet afgedwongen door individuen of de overheid.

#LIQUIDINTELLIGENCE

De tentoonstelling kwam tot stand met de uitzonderlijke van Gagosian Gallery en Hauser & Wirth.

GAGOSIAN HAUSER & WIRTH

EVENEMENTEN

WIELS.ORG

ELLEN GALLAGHER
& EDGAR CLEIJNE
LIQUID INTELLIGENCE

- 20.03 om 20:00
Voordracht in opdracht van het Vlaams-Nederlands Huis deBuren, door schrijfsters en opiniemakers Dalilla Hermans en Melat Nigussie over de tentoonstelling *Liquid Intelligence*.
- Filmvertoningen van o.a. *Wan Pipel* (1976) van de Nederlands-Surinaamse regisseur Pim de la Parra.
- Look Who's Talking:
Geleide bezoeken van de tentoonstelling door bijzondere gasten

Meer info en evenementen
op WIELS.ORG of op
onze Facebookpagina
WielsBrussels

design by: oilinwater.be

